

คณะศิลปกรรมศาสตร์
Faculty of Fine and Applied Arts

วารสารศิลป์ปริทัศน์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Art Pritas Journal : Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 ปี พ.ศ.2567

(มกราคม - มิถุนายน)

Vol.12 No.1 2024

(January - June)

ISSN 2651-1991 (Online)

วารสารศิลปปริทัศน์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 ปี พ.ศ. 2567 Vol.12 No.1 2024
ISSN 2651-1991 (online)

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบภารกิจที่สำคัญประการหนึ่งของมหาวิทยาลัย คือ การเผยแพร่ผลงานวิจัยที่ดำเนินการเสร็จสมบูรณ์แล้วสู่สาธารณะ โดยสามารถดำเนินการได้หลายวิธี เช่น บทความวิจัยในวารสาร บทความวิชาการ บทความหนังสือพิมพ์ รวมถึงการนำเสนอผลงานในการประชุมวิชาการ ซึ่งการเผยแพร่ด้วยการตีพิมพ์บทความวิจัยในวารสารวิชาการที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ซึ่งจะยกระดับคุณภาพของบทความ วิจัยให้สูงขึ้น และสามารถนำผลงานมาใช้เป็นตัวชี้วัดในการประเมินคุณภาพมหาวิทยาลัยได้ ด้วยเหตุนี้คณะศิลปกรรมศาสตร์จึงได้จัดทำวารสารวิชาการที่มีคุณภาพตามเกณฑ์การพิจารณารับรองคุณภาพมาตรฐานศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ขึ้น และเพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงขอแต่งตั้งที่ปรึกษาวารสาร บรรณาธิการ กองบรรณาธิการ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลับกรองบทความ และกองจัดการดำเนินการจัดทำวารสารศิลปปริทัศน์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏสุรินทร์ ดังต่อไปนี้

ที่ปรึกษา

1. อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
2. รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
3. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

บรรณาธิการ

คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

กองบรรณาธิการ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สมพล ดำรงเสถียร	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
2. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเสริม วัฒนกิจ	มหาวิทยาลัยบูรพา
3. รองศาสตราจารย์ประภากร สุคนธมณี	มหาวิทยาลัยศิลปากร

4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยูวดี พรธาราทพงศ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพิ่มศักดิ์ สุวรรณทัต	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาณัฐ ศิริพิชญ์ตระกูล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกพงศ์ อินแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกนาถ มะยูโซ๊ะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิสิษฐ์ พันธุ์เทียน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรรร ถวัลย์วงศ์ศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณิศา วศินารมณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ยุทธกร สริกขกานนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

หน้าที่

1. พิจารณากลับกรองประเมินบทความวิชาการ บทความวิจัย ที่ส่งเข้ามาขอตีพิมพ์ลงในวารสารศิลป์ปริทัศน์เพื่อให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ มีคุณภาพ และความเหมาะสมสู่การตีพิมพ์เผยแพร่
2. กำหนดกรอบแนวทางการจัดทำวารสารศิลป์ปริทัศน์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
3. ดูแลการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายต่างๆ ให้เป็นไปตามระเบียบ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลับกรองบทความ (ภายใน)

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาวดี โปธิเวชกุล
2. รองศาสตราจารย์ ดร.รจนา จันทราสา
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกพงศ์ อินแก้ว
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกนาถ มะยูโซ๊ะ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุตินา มณีวัฒนา
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิสิษฐ์ พันธุ์เทียน
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิบูล ไวจิตรกรรม
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งเกียรติ สิริวงษ์สุวรรณ
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนศักดิ์ ผดุงเศรษฐกิจ
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐภรณ์ รัตนชัยวงศ์
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณิศา วศินารมณ
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผกามาศ จิรจรรุภัทร

หน้าที่

1. พิจารณาประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของบทความวิชาการและบทความวิจัย
2. ให้ข้อเสนอแนะในการปรับแก้บทความวิชาการและบทความวิจัย
3. ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์และสนับสนุนการดำเนินงานการจัดทำวารสารศิลป์ปริทัศน์

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลับกรองบทความ (ภายนอก)

1. ศาสตราจารย์ ดร.วีรชาติ เปรมานนท์
2. ศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปัญญรัตน์
3. ศาสตราจารย์ ดร.ณัชชา พันธุ์เจริญ
4. ศาสตราจารย์ ดร.พัชชา อุทิสวรรณกุล
5. ศาสตราจารย์เอกชาติ จันทร์อุไร
6. ศาสตราจารย์ ดร.จิรวัดน์ พิระสันต์
7. รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ
8. รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ
9. รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี
10. รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ ชันธศิริ
11. รองศาสตราจารย์ ดร.สกันธ์ ภู่งามดี
12. รองศาสตราจารย์ ดร.จารุพรรณ ททรัพย์ปรุง
13. รองศาสตราจารย์ ดร.นิรัช สุดสังข์
14. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเสริม วัฒนกิจ
15. รองศาสตราจารย์ ดร.รจนา สุนทรานนท์
16. รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เขียวมั่ง
17. รองศาสตราจารย์ ดร.ตฤณ กิตติการอำพล
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สกล ธีระวรัญญู
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวดี พรธาราพงศ์
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ เกิดอรุณสุขศรี
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรธา โต๊ะบุรินทร์
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนรรฆ จรรย์ยานนท์
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัฐไท พรเจริญ
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวิณี บุญเสริม
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริดา มโนพิบูลย์
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภดล ทิพย์รัตน์
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประหยัด ศุภจิตรา
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกียรติพงษ์ ศรีจันทิก
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.โสภณ ลาวรรณ
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประณต มีสอน
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รามสุร สีตลายัน
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพิ่มศักดิ์ สุวรรณทัต
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาณัญ ศรีพิชญ์ตระกูล
35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กษม อมมันตกุล
36. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศันสนีย์ จะสุวรรณ
37. อาจารย์ ดร.ดวงฤทัย โปกะรัตน์ศิริ

38. อาจารย์ ดร.ไพโรจน์ ทองคำสุก

หน้าที่

1. พิจารณาประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของบทความวิชาการและบทความวิจัย
2. ให้ข้อเสนอแนะในการปรับแก้บทความวิชาการและบทความวิจัย
3. ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์และสนับสนุนการดำเนินงานการจัดทำวารสารศิลปปริทัศน์

กองการจัดการ

1. นางสาวชญาภา แจ่มใส	หัวหน้าสำนักงานคณบดี
2. นางสาวพัทธนันท์ ฤกษ์ฉาย	หัวหน้าฝ่ายพัฒนางานวิจัยและบริการวิชาการ
3. นางสาวกัญญาณี พ่วงเสื่อ	นักวิชาการศึกษา
4. นายฉัตร สุกรินทร์	นักวิชาการศึกษา
5. นางสาวศศนันท์ รัตนภรณ์พิศิษฐ์	นักวิชาการศึกษา
6. นางสาววราภรณ์ ไชยพร	นักวิชาการคอมพิวเตอร์
7. นางสาวภัทราภรณ์ สดแสงจันทร์	นักประชาสัมพันธ์
8. นางสาวอรรณจิรา สงจันทร์	นักวิชาการเงินและบัญชี

หน้าที่

1. ประสานงานการปฏิบัติการงานอำนวยความสะดวก และสนับสนุนการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดทำวารสารศิลปปริทัศน์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
2. ดำเนินการจัดทำวารสารวิชาการให้ถูกต้องตามหลักวิชาการและได้มาตรฐานตามศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI)
3. หน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 2 ฉบับ (มกราคม – มิถุนายน และ กรกฎาคม – ธันวาคม)

เจ้าของวารสาร

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

สำนักงาน

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
เลขที่ 1 ถนนอุทงนอก แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทรศัพท์ 0 2160 1389-94 ต่อ 119

บทบรรณาธิการ

วารสารศิลปปริทัศน์ ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 ปี พ.ศ. 2567 ของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาฉบับนี้ ประกอบด้วยบทความ จำนวน 15 เรื่อง ได้แก่ การสร้างสรรค์ตราสินค้าเครื่องแต่งกายแฟชั่น และผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์เพื่อการท่องเที่ยว จากนวัตกรรม สีดิน ฦ อุทยานธรณีโลกจังหวัดสตูล ภายใต้แนวคิดการข้ามวัฒนธรรมร่วมสมัย, การสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากสีสันในธรรมชาติ โดยศิลปิน เมตตา สุวรรณศรี, สรรณรงค์ สิงหเสนี, ศุภชัย สุขชีโชติ, การจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ศึกษากับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21, นวัตกรรมแนวคิดการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายสตรีปาร์ตี้แวร์สำหรับกลุ่มเจนเอเรชั่นเอเชีย จากทุนวัฒนธรรมผ้าเขียนเทียนชาติพันธุ์ม้ง, การพัฒนาอัตลักษณ์และออกแบบนวัตกรรมผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์จากจักสานผักตบชวา เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น, การพัฒนาเส้นใยในนาเกลือหวาน จังหวัดปัตตานี ด้วยแนวคิดความยั่งยืน สำหรับกลุ่มเป้าหมายรีดักชั่นนิส ในตลาดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, การสร้างรูปแบบการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงานในหลักสูตรดนตรีระดับปริญญาตรี, สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ : ผู้ทรงนำการแต่งกายของไทยสู่แฟชั่นระดับโลก, สัญญะในตัวละครนางละเวง, THE APPLIED OF CHINA'S DUN HUANG MURAL FROM FEI TIAN DESIGN IN CONTEMPORARY CERAMICS PRODUCT DESIGN, HAUGUI WOOD CARVING SCULPTURE TO CREATIVE PRODUCTS DESIGN FOR PROMOTING TOURISM, EMOTIONALLY-INFORMED DESIGN IN INFORMATION GRAPHICS: A COMPARATIVE STUDY FROM CHINA'S REPUBLICAN ERA TO PRESENT AND ITS APPLICATION IN COVID-19 EDUCATIONAL GRAPHICS, A SUMMARY OF THE RESEARCH ON THE LITERATURE OF HUAGU OPERA IN HUNAN PROVINCE, CHINA, MULTI-SENSORY INTEGRATION IN BRAND DESIGN: A COMPREHENSIVE APPROACH TO CONSUMER EXPERIENCE, THE AESTHETICS OF HOMESTAY DESIGN: EXPLORING THE CULTURAL AND EMOTIONAL SIGNIFICANCE OF HOMESICKNESS

สำหรับวารสารในปีที่ 12 ฉบับที่ 2 ปี พ.ศ. 2567 กำลังเปิดรับผลงานเพื่อตีพิมพ์ จึงขอเชิญผู้สนใจนักวิจัย อาจารย์ และนักศึกษา ส่งผลงานในลักษณะของบทความวิชาการหรือบทความวิจัยมาตีพิมพ์ในวารสารนี้ โดยบทความจะได้รับการประเมินคุณภาพจากกองบรรณาธิการ และพิจารณาถ่วงถ่วง (Peer review) โดยผู้ทรงคุณวุฒิตามสาขาที่เกี่ยวข้อง บทความที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนี้จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาสาขาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

ในนามของกองบรรณาธิการ ขอกราบขอบพระคุณท่านอธิการบดี ท่านรองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและพัฒนา ท่านผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา ท่านผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านผู้นำเสนอบทความ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ให้การสนับสนุนวารสารศิลปปริทัศน์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกพงศ์ อินแก้ว)

คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

บรรณาธิการวารสารศิลปปริทัศน์ คณะศิลปกรรมศาสตร์

สารบัญ

THAI ARTICLES

- 1** การสร้างสรรค์ตราสินค้าเครื่องแต่งกายแฟชั่น และผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์เพื่อการท่องเที่ยว จากนวัตกรรม สีดิน ฌ อุทยานธรณีโลกจังหวัดสตูล ภายใต้แนวคิดการข้ามวัฒนธรรมร่วมสมัย
FASHION APPAREL BRANDING AND LIFESTYLE PRODUCTS FOR TOURISM FROM INNOVATIVE SOIL COLORS AT THE GLOBAL GEOPARK, SATUN PROVINCE UNDER THE CONCEPT OF CROSSING CONTEMPORARY CULTURES
รพีภัทร สำเร, พัดชา อุทิศวรรณกุล
- 12** การสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากสีส่นในธรรมชาติ โดยศิลปิน เมตตา สุวรรณสร, สรรณรงค์ สิงหเสนี, ศุภชัย สุกชีโชติ
THE CREATION OF VISUAL ARTS WORK WAS INFLUENCED BY COLOR OF NATURE BY METTA SUWANASORN, SANNARONG SINGHASENI, SUPACHAI SUKKECHOTE
เมตตา สุวรรณสร, สรรณรงค์ สิงหเสนี, ศุภชัย สุกชีโชติ
- 30** การจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ศึกษากับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
THE MANAGEMENT OF VISUAL ARTS EDUCATION AND THE DEVELOPMENT OF 21ST-CENTURY LEARNING SKILLS
วิรัตน์ ปิ่นแก้ว
- 38** นวัตกรรมแนวคิดการสร้างสรรคเครื่องแต่งกายสตรีปาร์ตี้แวลร์สำหรับกลุ่มเจนเอเรชั่นเอเชีย จากทุนวัฒนธรรมผ้าเขียนเทียนชาติพันธุ์ม้ง
THE INNOVATION OF WOMENSWEAR GUIDELINES TO CREATE PARTYWEAR FOR GENERATION ASIA FROM HMONG BATIK CULTURAL CAPITAL
ณัฐฐ์ฤกดา บัวคล้ายรัตนชัย, อรรถพนธ์ พงษ์เลาหพันธุ์
- 47** การพัฒนาอัตลักษณ์และออกแบบนวัตกรรมผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์จากจักสานผักตบชวา เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น
IDENTITY DEVELOPMENT AND INNOVATIVE DESIGN OF CREATIVE PRODUCTS FROM WATER HYACINTH BASKETRY TO DEVELOP COMMUNITY PRODUCTS AND PROMOTE LOCAL WISDOM
ยุวดี พรธาราพงศ์

สารบัญ

- 57 การพัฒนาเส้นใยในนาเกลือหวาน จังหวัดปัตตานี ด้วยแนวคิดความยั่งยืน
สำหรับกลุ่มเป้าหมายรีดักชันนิส ในตลาดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
INNOVATION DEVELOPMENT OF GARAM MANIS PATTANI PROVINCE
WITH SUSTAINABLE CONCEPT FOR REDUCTIONISTS OF SOUTHEAST ASIA
MARKET CONSUMER
ฮายานี มะลี, พัดชา อูทิศวรรณกุล
- 73 การสร้างรูปแบบการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงานในหลักสูตรดนตรีระดับ
ปริญญาตรี
CREATING AN WORK INTEGRATED LEARNING MODEL IN THE UNDERGRADUATE
MUSIC PROGRAM
ปราโมทย์ เทียงตรง
- 83 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ: ผู้ทรงนำการแต่งกายของไทยสู่แฟชั่นระดับโลก
QUEEN SIRIKIT : AMBASSADRESS OF THAI TRADITIONAL DRESSING TO
THE GLOBAL WORLD FASHION
จารุพรรณ ทรัพย์ปรุง
- 92 สัญลักษณ์ในตัวละครนางละเวง
SIGNS IN NANG LAWENG CHARACTER
น้ำหวาน ดาราวรรณ, ณัฐภรณ์ รัตนชัยวงศ์

ENGLISH ARTICLES

- 104 THE APPLIED OF CHINA'S DUN HUANG MURAL FROM
FEI TIAN DESIGN IN CONTEMPORARY CERAMICS PRODUCT DESIGN
Kun Li, Pisit Puntien, Chanoknart Mayusoh
- 113 HAUGUI WOOD CARVING SCULPTURE TO CREATIVE PRODUCTS DESIGN FOR
PROMOTING TOURISM
Yiqi Zhang, Chanoknart Mayusoh, Pisit Puntien
- 124 EMOTIONALLY-INFORMED DESIGN IN INFORMATION GRAPHICS: A
COMPARATIVE STUDY FROM CHINA'S REPUBLICAN ERA TO PRESENT AND ITS
APPLICATION IN COVID-19 EDUCATIONAL GRAPHICS
Wenyi Zhang

สารบัญ

- 138** A SUMMARY OF THE RESEARCH ON THE LITERATURE OF HUAGU OPERA
IN HUNAN PROVINCE, CHINA
Chen Gang, Panya Roongruang
- 149** MULTI-SENSORY INTEGRATION IN BRAND DESIGN: A COMPREHENSIVE
APPROACH TO CONSUMER EXPERIENCE
Heng Chen
- 159** THE AESTHETICS OF HOMESTAY DESIGN: EXPLORING THE CULTURAL AND
EMOTIONAL SIGNIFICANCE OF HOMESICKNESS
Zhongquan Gao, Chanoknart Mayusoh, Pisit Puntien

การจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ศึกษากับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 THE MANAGEMENT OF VISUAL ARTS EDUCATION AND THE DEVELOPMENT OF 21ST-CENTURY LEARNING SKILLS

วิรัตน์ ปิ่นแก้ว

Wirat Pinkaew

สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Arts Education, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University

(Received : August 14, 2023 Revised : September 22, 2023 Accepted : September 22, 2023)

บทคัดย่อ

ในการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ศึกษากับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ถือเป็นสาระสำคัญสูงสุด เพราะจะเป็นแนวทางที่ทำให้ผู้สอนบรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรฐานการจัดการศึกษา แผนผังการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ศึกษากับการพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จะเป็นเครื่องมืออันสำคัญซึ่งเกิดจากการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีทัศนศิลป์ศึกษา ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กิจกรรมการเรียนรู้ทางทัศนศิลป์ และความหลากหลายในมิติต่าง ๆ ของสังคมมากำหนดและบูรณาการเป็นกรอบความคิดเพื่อเป็นแนวทางที่จะทำให้ครูผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย และยังมีบรรลุเป้าหมายที่ต้องการจะประเมินทั้งด้านทักษะการสอนทัศนศิลป์ศึกษาและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อีกด้วย

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้, ทัศนศิลป์ศึกษา, ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

In the management of visual arts education and the development of 21st-century learning skills, the design of learning activities is considered the most crucial element. This is because it serves as a guideline that enables instructors to achieve learning objectives according to educational standards. The framework for arts education management together with the development of 21st-century learning skills is a valuable tool. It was derived from analyzing arts education theories, 21st-century learning skills, visual arts learning activities, and the diversity of social dimensions. The results were integrated and determined as a guideline for instructors in designing learning activities that are diverse and meet the desirable goal of assessment both in visual arts education teaching skills and 21st-century learning skills.

Keywords : learning management, visual arts education, 21st-century learning skills

บทนำ

จากยุคสังคมอุตสาหกรรมในศตวรรษที่ 20 ก้าวสู่ยุคแห่งเทคโนโลยีดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 เกิดการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ทางสังคมมากมาย ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา วัฒนธรรม และมีมิติอื่น ๆ ซึ่งได้รับการพูดถึงเป็นอย่างมากในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา สำหรับการเตรียมการเพื่อรองรับ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่จะเกิดขึ้นคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้พร้อมต่อการพัฒนาการของสังคม ซึ่งหนึ่งไม่พ้นเครื่องมืออันสำคัญคือระบบและกลไกของการศึกษา ซึ่งระบบของการจัดการศึกษาของประเทศถือเป็นหัวใจอันสำคัญที่จะสร้างความรู้ ทักษะ ทศนคติ และทักษะอื่น ๆ ที่จำเป็นเพื่อจะผลักดันประเทศให้เผชิญความท้าทายเปลี่ยนแปลงนี้

ความรู้ ทักษะ และวิธีการเรียนรู้ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ภาคการศึกษาไทยจะต้องปรับตัวเพื่อสร้างกำลังคนในอนาคต การจัดการระบบการศึกษาของประเทศไทยมีพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงมาอย่างต่อเนื่องและมีความพยายามที่จะปฏิรูปเพื่อ

เพิ่มทักษะและความสามารถของผู้เรียนแต่ก็ไม่สามารถทำได้ง่ายมากนักเนื่องจากหลายปัจจัย (ไพฑูริย์ สีนลรัตน์, 2564) ประเด็นที่สำคัญคือเราจะพัฒนาระบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดทักษะ สมรรถนะ ความเชี่ยวชาญที่ตอบสนองกับความต้องการของประเทศและสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างไร การเตรียมความพร้อมของคนผ่านระบบกลไกทางการศึกษาในทุกกระดับ ตั้งแต่ระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายและต้องปรับทิศทางเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนในอนาคต

จุดประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ศึกษาในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ศึกษาในฐานะเครื่องมือส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ศึกษาในโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ

วิธีการดำเนินการศึกษา

ในการศึกษาค้นคว้าเขียนบทความเรื่องนี้ใช้ข้อมูลหลักฐานทุติยภูมิ ได้แก่ นโยบายการจัดการเรียนรู้ศิลปศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หนังสือ ตำรา และเอกสารทางวิชาการด้านศิลปศึกษาทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งเอกสารบทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แนวคิดของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และทักษะสำคัญที่ใช้ในการพัฒนานักเรียนเพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนและประยุกต์ใช้เพื่อการประกอบอาชีพต่อไป ซึ่งผู้เขียนได้นำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อนำเสนอแนวทางให้ครูผู้สอนด้านศิลปศึกษาได้ใช้เป็นกรอบความคิดและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนได้ตรงวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 มากยิ่งขึ้น

บทบาทของศิลปศึกษา

การจัดการเรียนรู้ศิลปศึกษามีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและเห็นคุณค่าของความงาม สุนทรียภาพ สร้างประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ศิลปศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาจัดอยู่ในสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ภายใต้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่บังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 จนกระทั่งถึงปัจจุบันได้มีการกำหนดหลักสูตรแกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะชั้น โดยมิตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้รวมถึงมาตรฐานการเรียนรู้อย่างชัดเจน ครอบคลุมทั้งทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ สำหรับในด้านศิลปะซึ่งกำหนดไว้คือทัศนศิลป์นั้นมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่ององค์ประกอบศิลป์ ทัศนธาตุ มีความเข้าใจในวัสดุอุปกรณ์ และสามารถประยุกต์เทคนิค วิธีการของศิลปินมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานจากจินตนาการ นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นให้ผู้มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ มรดกวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถวิพากษ์วิจารณ์คุณค่าของงานทัศนศิลป์ได้โดยองค์ความรู้ที่กล่าวมา โดยแบ่งมาตรฐานการเรียนรู้ออกเป็น 2 ด้าน คือ มาตรฐาน ศ 1.1 มุ่งเน้นด้านทฤษฎีและปฏิบัติ รวมถึงมุ่งเน้นการประยุกต์ใช้ศิลปะในชีวิตประจำวัน และการวิพากษ์วิจารณ์งานศิลปะ และมาตรฐาน ศ 1.2 มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจองค์ความรู้ในด้านความสัมพันธ์ของประวัติศาสตร์ศิลป์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทยและสากล ซึ่งทั้งสองมาตรฐานครอบคลุมระดับการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 (สืบศักดิ์ สิริมงคลกาล, 2563: 71)

ด้านทัศนศิลป์ศึกษาเป็นอีกแขนงหนึ่งในกลุ่มของศิลปศึกษา เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ในศิลปะที่ใช้การรับรู้ทางการมองเห็นในการสร้างสรรค์ อาทิ วาดเขียน จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ การออกแบบและสื่อผสม

จากผลการวิจัย การศึกษาการจัดการเรียนรู้ศิลปะเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 พบว่า มีการวิจัยสถานภาพการจัดการเรียนรู้ศิลปะที่พัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐานมีน้อย ขาดการส่งเสริมทักษะที่จำเป็นแก่ผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อเทคโนโลยี และเมื่อสำรวจแนวคิดทฤษฎีที่ถูกนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูศิลปศึกษาพบว่า มีการจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน (Project Based Learning) ซึ่งกิจกรรมทางศิลปศึกษามุ่งเน้นที่กระบวนการออกแบบให้ผู้เรียนได้แสดงออกซึ่งความคิดสร้างสรรค์ บูรณาการความรู้ที่หลากหลาย ให้ความสำคัญกับกระบวนการสร้างสรรค์มากกว่าผลงานทางศิลปะที่เกิดขึ้น ซึ่งมีหลายประเด็นที่สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

แม้ว่าสัดส่วนงานวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูศิลปะจะมีน้อย แต่จากการวิจัยสะท้อนถึงความต้องการและความจำเป็นในการพัฒนาตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของครูศิลปะ ก็เชื่อได้ว่า หากมีกลไกในการพัฒนาครูศิลปะที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ครูศิลปะก็จะสามารถพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ด้วยคำถามทางศิลปะอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป (ประไพลิน จันทน์หอม, 2564: 262)

การจัดการเรียนรู้ด้านศิลปศึกษา โดยเฉพาะแนวทางด้านทัศนศิลปศึกษาที่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ยังมีความจำเป็นอย่างมากสำหรับครูผู้สอนที่เป็นส่วนสำคัญที่สุดที่จะนำไปออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวความคิดว่าด้วยพหุศิลปศึกษา

แนวคิดของการจัดการศึกษาพหุศิลปศึกษา (Arts Education) ถือเป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่หลากหลายชุดความคิดซึ่งเป็นสหวิทยาการ (inter disciplinary) ที่บูรณาการบริบทต่าง ๆ และมีมิติทางสังคมพื้นที่สัมพันธ์กับแนวโน้มทิศทางภาวะสังคมโลก ให้เสรีภาพการแสดงออกซึ่งสอดคล้องกับสังคมประชาธิปไตย ประกอบด้วย 5 แนวคิด ดังนี้ (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2545: 8-21)

1. ทฤษฎีพหุศิลปศึกษาเชิงแบบแผน (Discipline Based Arts Education: DBAE)

ได้รับอิทธิพลตามแนวทางการเคลื่อนไหวความคิดทางการศึกษาและศิลปศึกษาแบบตะวันตก มุ่งเน้นแบบแผนหรือหลักเกณฑ์การแสดงออกเฉพาะตัว (self-expression) โดยยึดแนวทางการสอน 4 แกน คือ ประวัติศาสตร์ศิลป์ (art history) สุนทรียศาสตร์ (aesthetics) ศิลปะวิจารณ์ (art criticism) และศิลปะการสร้างสรรค์ (creative art)

2. ทฤษฎีพหุศิลปศึกษาเชิงพหุปัญญา (Multiple Intelligences Arts Education: MIAE)

มีพื้นฐานทางความคิดที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีต่าง ๆ ทฤษฎีปัญญาทางศิลปศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ทางศิลปศึกษา ทฤษฎีวิวัฒนาการของสมองสามส่วน ซึ่งสมองส่วนที่สามนี้เรียกว่า นีโอคอร์เท็กซ์ (neocortex) หรือสมองส่วนใหม่ กับแนวทางทฤษฎีพหุปัญญาของการ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดและเชาว์ปัญญาของมนุษย์ พหุศิลปศึกษาเชิงพหุปัญญามุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้เป็นสาระสำคัญ กระบวนการพัฒนาผู้เรียนหรือการพัฒนาคนเป็นต้นตอให้ความสำคัญกับผู้เรียนทุกคน เชื่อว่าความสามารถทั้งแปดด้านสามารถพัฒนาได้ ยอมรับความสามารถที่เป็นปัจเจกภายในของผู้เรียนโดยจัดประสบการณ์และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจึงถือว่ากระบวนการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญสูงสุด

3. ทฤษฎีพหุศิลปศึกษาเชิงภูมิปัญญาไทย (Thai Wisdom Arts Education: TWAE)

มีแนวความเชื่อที่ให้ความสำคัญกับองค์ความรู้ ความคิด ความเชื่ออันเกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือชุมชน ที่ได้รับการพัฒนาสืบต่อกันมาเพื่อแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตหรือสร้างการอยู่ร่วมกัน มีการพัฒนาอย่างเหมาะสม อีกทั้งยังเป็นรากฐานสำคัญ เราสามารถคิดค้นและสร้างขึ้นมาใหม่ ไม่ว่าจะเป็ศิลปะและงานช่าง การละเล่นพื้นบ้าน ความเชื่อทางศาสนา พิธีกรรม ปรัชญาความเชื่อ วิธีการดำรงชีวิต การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางพหุศิลปศึกษาเชิงภูมิปัญญาไทยเป็นการให้ความสำคัญและเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาไทยมาร่วมเป็นกรอบแนวคิดในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประสบการณ์ของผู้เรียนที่ตระหนักถึงคุณค่า ความงาม รวมทั้งสามารถต่อยอดความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้

4. ทฤษฎีพหุศิลปศึกษาเชิงศิลปะหลังสมัยใหม่ (Post-Modern Arts Education: PMAE)

มีแนวความเชื่อของการสร้างสรรค์งานศิลปะบนสื่อที่หลากหลายไม่แบ่งแยก มีการบูรณาการความคิดด้วยสื่อการแสดงออกแตกต่างไปจากอดีต ไม่ยึดติดแนวทางหรือข้อจำกัดของสื่อในอดีต ให้เสรีภาพของความคิดจินตนาการ มุ่งสร้างการเรียนรู้ทั้งผู้สร้างสรรค์ผลงานและผู้เสพงานศิลปะได้มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหมายของงานศิลปะอาจเกิดจากการตีความหรือให้ความหมายของบริบทต่าง ๆ ของสังคมนั้น ๆ ยอมรับแนวทางการสร้างสรรค์โดยไม่จำกัดขอบเขตหรือ

5. พหุศิลปศึกษาเชิงผู้มีความสามารถพิเศษ (Gifted Child Arts Education: GCAE)

มีแนวความคิดที่มุ่งพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เต็มประสิทธิภาพโดยเฉพาะผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ ซึ่งผู้เรียนกลุ่มนี้มีความสามารถอันโดดเด่น ไม่ว่าจะเป็ด้านสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ การใช้ภาษา ความสามารถทางดนตรี การแสดง เป็นต้น ผู้เรียนกลุ่มนี้มีความสนใจ ใฝ่ใจเป็นพิเศษในสิ่งที่เขาชอบหรือรัก ในการจัดการเรียนรู้มีความจำเป็ต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียนและสามารถพัฒนาเขาให้แตกต่างและมุ่งสู่ความเป็นเลิศในสิ่งที่เขาสนใจได้

แนวทางการจัดการเรียนรู้พหุศิลปศึกษานี้เป็นพื้นฐานอันสำคัญที่จะนำไปบูรณาการใช้ในการเรียนการสอนทัศนศิลปศึกษาที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ส่งผลต่อการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งด้านแนวความคิด หลักการ จุดมุ่งหมาย มาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งหมายรวมการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะไปด้วยพร้อมกัน

กระบวนการเรียนรู้ศิลปะศึกษาแบบเดิม เพื่อก้าวไปสู่การปฏิรูปการศึกษาไปสู่พหุศิลปศึกษาที่มีการบูรณาการแนวความคิดและการสร้างสรรค์ศิลปะ โดยเลือกสรรสื่อแสดงออกที่หลากหลาย สื่อแสดงออกอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นสื่อสี สื่อวัสดุ สื่อร่างกาย สื่อเสียง สื่อภาษา อันเป็นการแสดงออกจากสภาพการรู้คิดและจินตนาการเพื่อสะท้อนสุนทรีย์ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมนั้น จะต้องมีการศึกษาทำความเข้าใจในจุดหมายของการปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูปสังคมทั้งระบบ จะต้องเข้าใจการพัฒนาเปลี่ยนแปลงที่ประสานเชื่อมโยงแบบองค์รวม จะต้องทำการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการปฏิรูปศิลปะศึกษา หรืออีกนัยหนึ่งคือ การพัฒนาพหุศิลปศึกษา สัมพันธ์กับทฤษฎีสนับสนุน 5 ทฤษฎี ได้แก่ พหุศิลปศึกษาเชิงแบบแผน พหุศิลปศึกษาเชิงพหุปัญญา พหุศิลปศึกษาเชิงภูมิปัญญาไทย พหุศิลปศึกษาเชิงศิลปะหลังสมัยใหม่ และพหุศิลปศึกษาเชิงผู้มีความสามารถพิเศษ รวมทั้งจะต้องมีแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจนและเป็นระบบ (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2548)

เห็นได้ว่า นักการศึกษาของไทยมีความพยายามปรับระบบแนวความคิดของศิลปะศึกษาของไทยให้สอดคล้องกับสภาพของสังคมไทย เป็นความท้าทายของนักวิชาการที่กำหนดกรอบความคิดที่เชื่อมโยงกับบริบทสังคมไทยในทุกมิติ และมีความสัมพันธ์กับสากล และยังคงหลักการและวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ศิลปะศึกษาที่มีความหลากหลาย ยื่นหยุ่นไปตามบริบทต่าง ๆ ของสังคมไทย

ความเคลื่อนไหวด้านทัศนศึกษาในสหรัฐอเมริกา

ในการจัดการเรียนรู้ด้านทัศนศึกษาในต่างประเทศถูกกำหนดทักษะมาตรฐานที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ศิลปะเช่นเดียวกัน ซึ่งจากการวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาศิลปะศึกษาโดยเปรียบเทียบกับทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 สำหรับศิลปะของสหรัฐอเมริกา สามารถสรุปทักษะที่จำเป็นสำหรับทัศนศึกษาได้ดังนี้ (The College Board for the National Coalition for Core Arts Standards, 2011)

1. ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ผู้เรียนทัศนศึกษาสามารถใช้เหตุผลเพื่อทำความเข้าใจและสร้างตัวเลือกที่หลากหลายเพื่อตัดสินใจหรือเข้าใจความสัมพันธ์ต่าง ๆ สามารถตั้งคำถามเพื่อให้เกิดความกระจ่างและนำไปสู่ทางแก้ปัญหาที่ดี มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อแก้ปัญหาและตอบคำถามได้อย่างชัดเจน
2. ทักษะการสื่อสาร เพื่อให้ผู้เรียนทัศนศึกษาสามารถสื่อสารถ่ายทอดความคิดของตนเองที่มีความหลากหลายออกไปสู่ภายนอก รวมถึงการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีต่าง ๆ โดยการพูดหรือเขียน
3. ทักษะความคิดสร้างสรรค์ จะช่วยให้ผู้เรียนทัศนศึกษาสามารถสร้างสรรค์งานศิลปะบนความหลากหลายของที่มาความคิด ความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม หรือข้อจำกัดด้านทรัพยากร เพื่อประยุกต์ ปรับใช้ หรือเลือกความคิดที่ส่งผลต่องานศิลปะ
4. ทักษะการคิดค้นนวัตกรรม ผู้เรียนทัศนศึกษาต้องมีความสามารถในการสร้างสรรค์กระบวนการใหม่ นำมาซึ่งการเติมเต็มความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสร้างสรรค์งานทางศิลปะรูปแบบใหม่ให้เกิดขึ้น
5. ทักษะการรู้เท่าทันสารสนเทศ เพื่อให้ผู้เรียนทัศนศึกษาสามารถเข้าถึงและประเมินความหลากหลายของแหล่งข้อมูล ใช้วิจารณญาณในการรับรู้และเลือกตัดสินใจเชื่อในชุดข้อมูลต่าง ๆ บนพื้นฐานของศีลธรรมและประเด็นทางกฎหมาย
6. ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ จะช่วยให้ผู้เรียนทัศนศึกษาสามารถวิเคราะห์และใช้สื่อเพื่อสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ มีความสามารถในการใช้สื่อที่ส่งอิทธิพลต่อวัฒนธรรม ความเชื่อ และพฤติกรรมของผู้รับสารหรือผู้เสพงานศิลปะ
7. ทักษะด้านข้อมูล การติดต่อสื่อสาร และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี เพื่อให้ผู้เรียนทัศนศึกษาสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพในการเข้าถึง สร้างสรรค์ และสื่อสารความคิดและข้อมูลบนพื้นฐานของศีลธรรมและประเด็นทางกฎหมาย
8. ทักษะการยืดหยุ่นและการประยุกต์ใช้ คือ ผู้เรียนทัศนศึกษามีความยืดหยุ่นและสามารถประยุกต์ใช้วัสดุหรือผลิตภัณฑ์งานโดยเปลี่ยนแปลงไปตามความหลากหลายของเนื้อหาทางศิลปะ
9. ทักษะการเป็นผู้ริเริ่มและนำพาตนเอง โดยผู้เรียนทัศนศึกษา รู้จักชักจูง นำพาตนเอง และสะท้อนกลับผู้เรียนอย่างเป็นอิสระในการนำพาไปสู่เป้าหมาย โดยมีการติดตามความเข้าใจ การพัฒนาทักษะความเชี่ยวชาญเพื่อเพิ่มโอกาสในการพัฒนาไปสู่การเป็นผู้เชี่ยวชาญ มีกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

10. ทักษะด้านสังคมและทักษะการข้ามวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้เรียนทัศนศิลป์ศึกษาสามารถทำงานร่วมกับสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลายเพื่อสิ่งใหม่ ๆ ให้กับงาน
11. ทักษะการมีประสิทธิภาพและความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง คือ ผู้เรียนทัศนศิลป์ศึกษาสามารถทำงานอย่างมีมาตรฐานโดยมุ่งหวังผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพด้วยทัศนคติเชิงบวก
12. ทักษะความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เพื่อให้ผู้เรียนทัศนศิลป์ศึกษามีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะในการแก้ไขปัญหาเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ทักษะการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21

กลุ่มภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (The Partnership for 21st Century Learning) ซึ่งเป็นองค์กรที่สร้างความตระหนักถึงประสิทธิภาพของผู้เรียนเพื่อสร้างองค์ความรู้และทักษะเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของผู้เรียนในอนาคต ได้กล่าวถึงทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไว้ 3 ด้านด้วยกัน ประกอบด้วย (เบลล์นิกา, เจมส์ และแบรนต์, รอน, บรรณาธิการ, 2554; Battelle for Kids, 2019)

ด้านที่ 1 ทักษะด้านชีวิตและการทำงาน

ปัจจุบันผู้เรียนต้องการพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากสังคมที่มีความซับซ้อนทั้งในมิติด้านชีวิตและการทำงาน จึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะในด้านนี้ซึ่งประกอบด้วย การมีความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว การมีความคิดริเริ่มและนำพาตนเอง การเข้าสังคมและการทำงานข้ามวัฒนธรรม การมีประสิทธิภาพและความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง และท้ายสุดคือความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เพื่อประยุกต์ใช้ความรู้ทักษะ และความรับผิดชอบในสภาพแวดล้อมและปัญหาที่ซับซ้อน

ด้านที่ 2 ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม

ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมจะเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงความพร้อมในการรับมือชีวิตและการทำงานที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ซึ่งประกอบด้วย การมีความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการสร้างนวัตกรรม การคิดวิเคราะห์และการแก้ไขปัญหา ความสามารถในการสื่อสาร และการให้ร่วมมือในการทำงาน ซึ่งสามารถสอดแทรกอยู่ในทุกรายวิชาในลักษณะความท้าทายหรือปัญหา

ด้านที่ 3 ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี

ด้วยโลกปัจจุบันขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและสื่อสารสนเทศและเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเครื่องมือทางเทคโนโลยี ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีทักษะเพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ประกอบด้วย การรู้เท่าทันข้อมูล การรู้เท่าทันเทคโนโลยี และการให้ร่วมมือในการทำงาน เช่น การสื่อสารข้อมูลและความคิดไปสู่ผู้รับสารจำนวนมากอย่างมีประสิทธิภาพด้วยการใช้สื่อหลากหลายรูปแบบ หรือความสามารถในการประเมินและคัดเลือกแหล่งข้อมูลตามความเหมาะสม

ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาคนในอนาคตจึงจำเป็นต้องปลูกฝังให้เกิดกับตัวผู้เรียนในทุกระดับการศึกษาซึ่งจะสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพในอนาคตอีกด้วย

แนวทางการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ศึกษากับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

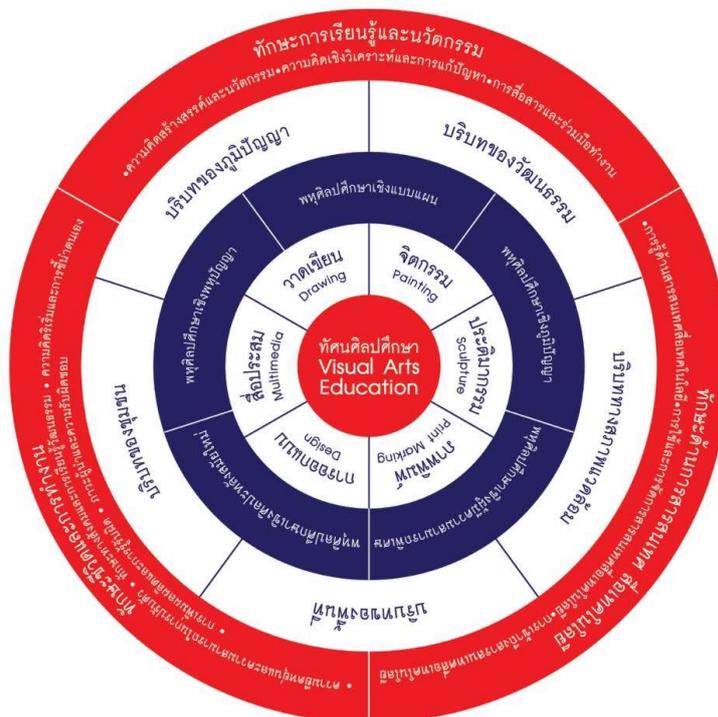
เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และเพื่อให้เกิดการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ศึกษาส่งเสริมกับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รวมถึงเพื่อให้เป็นคุณภาพการจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551) ที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ มีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม เป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อและการสร้างอาชีพในอนาคต ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้หรือแผนการเรียนรู้ถือเป็นหัวใจอันสำคัญที่ครูผู้สอนจะคำนึงถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน บทความทางวิชาการนี้จึงเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ศึกษากับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผ่านการศึกษานวนคดีทฤษฎีทัศนศิลป์ เพื่อวิเคราะห์เชื่อมโยงกับบริบทต่าง ๆ เพื่อกำหนดแนวทางให้ครูผู้สอนศิลปะได้มีกรอบคิดทางการ

ออกแบบ กิจกรรม เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การประเมินผลที่คำนึงถึงทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ควบคู่ไปด้วย โดยมีหลักคิดการบูรณาการ 4 ด้าน คือ

1. กิจกรรมการเรียนรู้ เช่น วาดเขียน จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ การออกแบบ สื่อประสม
2. แนวคิดทฤษฎีพหุศิลปศึกษา ทั้ง 5 แนวคิด คือ
 - 2.1 พหุศิลปศึกษาเชิงแบบแผน
 - 2.2 พหุศิลปศึกษาเชิงพหุปัญญา
 - 2.3 พหุศิลปศึกษาเชิงภูมิปัญญาไทย
 - 2.4 พหุศิลปศึกษาเชิงศิลปะหลังสมัยใหม่
 - 2.5 พหุศิลปศึกษาเชิงผู้มีความสามารถพิเศษ
3. บริบทต่าง ๆ เช่น บริบทของพื้นที่ บริบทของชุมชน บริบทของภูมิปัญญา บริบทของวัฒนธรรม และบริบทของสภาพแวดล้อม

4. ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้สอนจะคำนึงถึงเพื่อจัดกิจกรรมและเกิดทักษะต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนทั้งสามด้าน คือ ทักษะด้านชีวิตและการทำงาน ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี

โดยออกแบบเป็นแผนผังกรอบแนวคิดทัศนศึกษาในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะเป็นแผนผังที่สามารถหมุนปรับให้ทั้ง 4 ส่วนสัมพันธ์กันเพื่อเป็นแนวทาง (guideline) ให้กับครูผู้สอนได้นำไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป (แอมโบรส, ซูซาน เอ. และคณะ, 2556; Battelle for Kids, : 2019; The College Board for the National Coalition for Core Arts Standards, 2011)

ภาพที่ 1: แผนผังกรอบแนวคิดทัศนศึกษาในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
ที่มา: วิรัตน์ ปิ่นแก้ว

นอกจากนี้แล้ว ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ทัศนศึกษาซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวทางหรือวิธีการเรียนรู้ด้วยเช่นกัน

บทบาทที่สำคัญอันเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ศิลปศึกษาต้องมีการเปลี่ยนแปลง ดังนี้ (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์, 2543; 2545)

ด้านหลักสูตร นอกจากคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญแล้ว ยังต้องคำนึงถึงความแตกต่างของบริบทต่าง ๆ เช่น บริบทด้านทรัพยากรต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับพื้นที่ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจ ตระหนัก และเห็นคุณค่าของพื้นที่ของตน

ด้านครูผู้สอน ต้องมีความรู้ความเข้าใจในกรอบแนวคิดทฤษฎีศิลปศึกษา มีวิธีการสอนที่หลากหลาย สามารถปรับตัวทำหน้าที่อำนวยความสะดวกเพื่อสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้มีเสรีภาพ เกิดความเป็นอิสระทางความคิด สร้างแรงบันดาลใจ ชี้แนะแนวทางในการสร้างสรรค์ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดถึงศักยภาพให้แสดงออกอย่างเป็นระบบ สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทเนื้อหาของพื้นที่ชุมชน รู้จักการนำทรัพยากรในพื้นที่มาใช้อย่างเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ด้านผู้เรียน นักเรียนได้มีโอกาสในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้อย่างเต็มที่ รู้สึกว่ากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยศิลปะเป็นกิจกรรมที่สร้างความสุข มีเสรีภาพบนพื้นฐานของสังคมประชาธิปไตย มีโอกาสได้นำเสนอแนวความคิดผ่านกระบวนการนำเสนอผลงานศิลปะ ได้อธิบายถึงกระบวนการทำงานอย่างมีเหตุผล ผลแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่มีต่อผลงานตนเองและเพื่อน ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่น

ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีศิลปศึกษาทั้งห้าแนวความคิด ซึ่งสามารถปรับหมุนได้เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่ครูผู้สอนต้องการ ในการออกแบบการเรียนรู้ให้ความสำคัญในกระบวนการเรียนรู้เป็นสำคัญ กระบวนการทำงานจะสะท้อนทักษะต่าง ๆ ที่เราพึงประสงค์โดยจะต้องกำหนดเป้าหมายด้านทักษะที่ต้องการให้เกิดขึ้นในทุกกิจกรรมควบคู่ไปกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้วย

ด้านสื่อการเรียนรู้ การประยุกต์ใช้สื่อการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรม ผู้สอนต้องมีความเข้าใจในบริบทของพื้นที่และบริบทต่าง ๆ สามารถนำสื่อวัสดุในพื้นที่มาเป็นอุปกรณ์หรือแนวทางในการสร้างสรรค์ได้โดยสะดวกหรือหาได้ง่าย

ด้านการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ นอกจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนศิลป์แล้ว ต้องมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ที่จะสะท้อนทักษะในศตวรรษที่ 21 คู่ขนานกันไปด้วย ซึ่งครูผู้สอนกำหนดไว้ในแต่ละกิจกรรมด้วยเช่นกัน

บทสรุป

บทบาทของทัศนศิลป์ศึกษาที่จะส่งเสริมและพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้น ต้องใช้กรอบแนวคิดของทฤษฎีศิลปศึกษา (Arts Education) ทั้งห้าแนวความคิด ประกอบด้วย ทฤษฎีศิลปศึกษาเชิงแบบแผน (Discipline Based Arts Education) ทฤษฎีศิลปศึกษาเชิงพหุปัญญา (Multiple Intelligences Arts Education) ทฤษฎีศิลปศึกษาเชิงภูมิปัญญาไทย (Thai Wisdom Arts Education) ทฤษฎีศิลปศึกษาเชิงศิลปะหลังสมัยใหม่ (Post-Modern Arts Education) และทฤษฎีศิลปศึกษาเชิงผู้มีความสามารถพิเศษ (Gifted Child Arts Education) มาเป็นแนวทางในการกำหนดและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยการบูรณาการเนื้อหาสาระตามบริบทของพื้นที่ บริบทของชุมชน บริบทของภูมิปัญญา บริบทของวัฒนธรรม และบริบทของธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

แนวทางการจัดการเรียนรู้ด้านทัศนศิลป์ศึกษา ผู้สอนสามารถใช้แผนผังกรอบแนวคิดเป็นจุดเริ่มต้นกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรม สามารถปรับแผนผังให้เป็นไปตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ผู้สอนต้องการ เช่น การจัดกิจกรรมด้านจิตรกรรมวาดภาพระบายสี อาจใช้แนวทางทฤษฎีศิลปศึกษาเชิงแบบแผนเป็นแนวคิดทฤษฎี หรืออาจกำหนดบริบทของวัฒนธรรมในพื้นที่เป็นเนื้อหาที่จะสร้างสรรค์ แต่สาระสำคัญนอกจากครูผู้สอนประเมินทักษะด้านการสร้างสรรค์ศิลปะแล้ว ยังต้องเชื่อมโยงไปสู่ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทั้งสามด้านอีกด้วย

ทั้งนี้ เชื่อว่าแผนผังกรอบแนวคิดด้านทัศนศิลป์ศึกษาในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จะเป็นเครื่องมืออันสำคัญที่จะกำหนดทิศทางให้กับครูผู้สอนได้ออกแบบกิจกรรมทัศนศิลป์ศึกษาและเชื่อมโยงไปสู่ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นเนื้อเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง

- James Bellanca, และ Ron Brandt. (2554). **21st century skills : Rethinking how students learn** [ทักษะแห่งอนาคตใหม่ : การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21]. กรุงเทพฯ: โอเพ่นเวลดส์.
- ประไพลิน จันทน์หอม. (2564). การศึกษาการจัดการเรียนรู้ศิลปะเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. **วารสารครูพิบูล**, 8(2), 253-266.
- ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน. (2564). การศึกษาไทยในปัจจุบัน: ถึงเวลาของการคิดใหม่ คิดใหญ่ และทำทันที. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มะลิฉัตร เอื้ออนันท์. (2543). **แนวโน้มศิลปศึกษาร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครู ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มะลิฉัตร เอื้ออนันท์. (2545). **ศิลปศึกษาแนวปฏิรูปฯ** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2545). **แผนกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาพฤกษศึกษาสำหรับสังคมไทย: พฤกษศึกษา (Arts Education)**. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2548). **ทัศนศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สันติศิริการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่ม สาระการเรียนรู้ศิลปะ**. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สืบศักดิ์ สิริมงคลกาล. (2563). ศิลปศึกษาท่ามกลางรูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21. **วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา**, 2(2), 69-81.
- แอมโบรส, ซูซาน เอ. และคณะ. (2556). **How learning works : Seven research-based principles for smart teaching** [การเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 : 7 หลักการสร้างนักเรียนรู้แห่งอนาคตใหม่]. กรุงเทพฯ: โอเพ่นเวลดส์พับลิชชิง เฮาส์.
- Battelle for Kids. (2019). **Frameworks & resources for 21st century learning**. Retrieved November 3, 2022 from <https://www.battelleforkids.org/networks/p21/frameworks-resources>
- The College Board for the National Coalition for Core Arts Standards. (2011). **Arts Education standards and 21st century skills: An analysis of the National Standards for Arts Education (1994) as compared to the 21st century skills map for the arts**. Retrieved November 3, 2022 from <https://www.nationalartsstandards.org/sites/default/files/College%20Board%20Research-%20%20P21%20Report.pdf>